

7. Афанасьєв І.Є. Підвищення ефективності гірничорудних підприємств шляхом удосконалення прогнозування якісних показників залізної руди / І.Є. Афанасьєв // Вісник Дніпропетровського університету. Серія «Економіка». – Дніпропетровськ, 2012. – Т. 20, Вип. 6/2. – № 10/1. – С. 152-158.

Рецензент докт. екон. наук, професор А.В. Шайкан

336.77

*Юрчишена Л.В., к.е.н., доцент,
Вінницький фінансово-економічний університет*

ФОРМУВАННЯ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ

В сучасних умовах банківські установи повинні розробляти свою кредитну політику відповідно до вимог і можливостей суб'єктів господарювання. Процедура кредитування повинна бути якісною, зрозумілою та доступною для клієнтів. При цьому банківські установи повинні враховувати галузеві особливості діяльності підприємств під час розробки кредитних програм, такі як: швидкість обертання капіталу, сезонність виробництва, маржа дохідності, прибутковість галузі та інші фактори.

Дана проблема є досить актуальною, вона досліджується як у вітчизняній так і зарубіжній літературі, зокрема, теоретико-методологічні основи банківського кредитування вивчаються у наукових працях таких вчених, як: О.В. Васюренко, О. М. Петрук, Дугченко О.О., В. Д. Лагутін, І. Сало, А. В. Череп та інші.

Метою статті є оцінка кредитного портфеля комерційного банку з врахуванням галузевих особливостей позичальника.

Під час написання статті використовувалися такі методи як аналіз, синтез, порівняння, узагальнення, спостереження та інші методи, які дали змогу вивчити структуру кредитного портфеля ПАТ АБ «Укргазбанк», зокрема ті кредитні програми, які формують його.

Банківські установи самостійно обирають кредитну політику, яка визначає стратегію і тактику банку щодо залучення коштів та спрямування їх на кредитування клієнтів банку (позичальників) на основі принципів: поверненості, строковості, цільового використання, забезпеченості, платності [2].

Кредитний портфель є не просто пасивно сформованим набором позичок, а результатом активних, цілеспрямованих дій банку, який динамічно розвивається, суто управлінським співвідношенням між різноманітними видами кредитів. Банківський кредитний портфель слід розглядати як втілення кредитної політики банку, що є невід'ємною складовою його загальної стратегії розвитку.

В економічній літературі є різні підходи до визначення суті кредитного портфеля [1-3]. Найкоротше: кредитний портфель – це сукупність усіх позик, наданих банком з метою одержання прибутку.

Інші науковці підкреслюють, що кредитний портфель – це економічно обґрунтована і структурована сукупність кредитних угод і кредитних зобов'язань, яка є результатом цілеспрямованих управлінських рішень, прийнятих відповідно до вимог кредитної політики банку та органів банківського нагляду.

Конкурентоспроможність кредитного портфеля визначається такими критеріями, як ризиковість, ліквідність, швидкість відновлення та ступінь оновлення, а розмір кредитного портфеля оцінюється за балансовою вартістю всіх кредитів банку, у тому числі прострочених, пролонгованих, сумнівних.

У структурі балансу банку кредитний портфель розглядається як єдине ціле та складова частина активів банку, яка має свій рівень дохідності і відповідний рівень ризику.

Кредитний портфель банку є «вершиною» кредитної діяльності. Його не можна прирівнювати до простої сукупності кредитів, оскільки кредити можуть взаємодіяти, внаслідок чого кредитний портфель характеризується не тільки сукупним ризиком, але і чисто портфельним ризиком, тому якість всього кредитного портфеля визначає ефективність кредитної діяльності банку.

2010 рік став роком відновлення кредитування корпоративного бізнесу в Україні, а 2011 рік відзначився активним розвитком кредитування корпоративного бізнесу в ПАТ АБ «Укргазбанк». Збільшення обсягів кредитування суб'єктів господарювання Банком досягнуто переважно за рахунок

позичальників державного сектору економіки, великих і потужних підприємств приватного сектору, а також підприємств малого та середнього бізнесу (рис. 1).

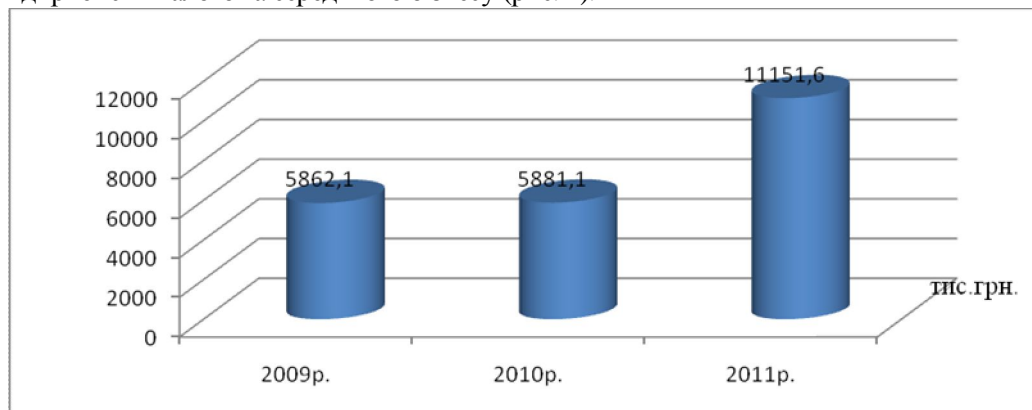

Рис. 1. Кредитний портфель корпоративних клієнтів ПАТ АБ «Універсалбанк»

Станом на кінець 2010 року кредитний портфель юридичних осіб АБ «Укргазбанк» досяг 5881,0 млн. грн., без урахування нарахованих процентних доходів та до вирахування резервів (станом на 31.12.2009 р. – 5862,1 млн.грн.) та протягом 2011 року збільшився майже вдвічі та досяг 11151,6 млн. грн.

Кредитний портфель Банку диверсифікується за галузями економіки. Для прикладу розглянемо кредитний портфель Укргазбанку, який включає кредитування підприємств сфери послуг, інжинірингу, харчової промисловості, сільськогосподарських виробників, компанії, що займаються оптовою та дрібнооптовою торгівлею, автоперевізників, а також провідних підприємств України, що відносяться до нафтогазової галузі.

За проектним фінансуванням у Банку обслуговуються підприємства, що спеціалізуються на будівництві та сільськогосподарські підприємства.

Для належного обслуговування клієнтів Банком постійно розробляються нові банківські продукти та програми, а також вдосконалюються вже діючі програми та тарифні плани щодо розрахунково-касового обслуговування та зарплатних проектів.

В Укргазбанку успішно впроваджено та діють наступні кредитні програми: овердрафт, кредити на придбання операційної нерухомості, програми кредитування операційного циклу, кредити на придбання спеціалізованої техніки (у т. ч. сільгосптехніки) та обладнання, кредитування під заставу депозиту, автотранспорт в кредит, кредити під заставу ПДВ-облігацій тощо [4].

Так, наприклад, однією з програма кредитування є «Транспортні засоби для бізнесу». Це кредит, який надається для придбання нових: автобусів, мікроавтобусів та вантажних автомобілів, причепів, напівпричепів, інших транспортних засобів, спецтехніки, що підлягає обов'язковій державній реєстрації. Даний кредит надається в гривнях, на термін до 24 місяців – виробництва Китаю та Ірану; до 36 місяців – вітчизняного виробництва та країн СНД; до 60 місяців – виробництва інших країн.

Розмір кредиту за даною програмною лінією становить до 70 % ринкової вартості транспортного засобу або спецтехніки з ПДВ. У разі надання додаткового ліквідного забезпечення, можливо надання кредитних коштів у розмірі повної ринкової вартості транспортного засобу/спецтехніки (розрахунок можливих обсягів кредитування під запропоноване додаткове забезпечення здійснюється у відповідності до Положення про політику забезпечення в ПАТ АБ «Укргазбанк». Мінімальна процентна ставка за даним кредитом становить від 15,8% річних.

Забезпечення кредиту здійснюється за рахунок транспортного засобу (спецтехніки), що придбається за рахунок кредитних коштів, або можливе інше ліквідне забезпечення.

Проценти за даним кредитом сплачуються щомісячно, а сума кредитних ресурсів розбивається рівними сумами щомісячно на весь термін кредитування.

Існують і інші програми кредитування в ПАТ АБ «Укргазбанк», які розроблені для залучення та співпраці з юридичними особами, зокрема, «Програма кредитування операційного циклу для юридичних осіб». Особливістю цієї програми є те, що кредит надається для поповнення обігових коштів суб'єктів господарювання. Сума кредитних ресурсів розраховується на підставі строку проведення операційного циклу Позичальника, але не більше ніж 18 місяців. Кредит надається в гривнях під ставку вище 21,5% річних.

Комісійна винагорода за надання кредиту складає 0,5 % від суми кредиту і сплачується одноразово. Для відновлювальних кредитних ліній – комісійна винагорода за управління кредитом у розмірі 0,1% річних від суми невикористаного ліміту кредитної лінії – сплачується щомісячно.

Надаючи кредити малому та середньому бізнесу ПАТ АБ «Укргазбанк» на основі співпраці з ЗАТ «Бориспільський автозавод» розробив програму «Кредитування на придбання транспортних засобів, у межах співпраці з ЗАТ «Бориспільський автозавод»». В межах даної програми кредитування кредит надається на придбання транспортного засобу виробництва ЗАТ «Бориспільський автозавод», при цьому позичальником може бути юридична або фізична особа – підприємець – суб'єкт господарювання.

Термін кредитування складає до 36 місяців, а сума кредиту може складати до 75% ринкової вартості транспортного засобу з ПДВ. Кредит надається в гривнях під 22% річних. При цьому проценти повинні сплачуватися щомісячно, а кредит – щомісячно рівними частинами.

Суб'єкти господарювання можуть отримати кредит в рамках кредитних ліній «Придбання комерційної нерухомості» та «Придбання нового обладнання (устаткування) для бізнесу на термін до 60 місяців. Кредит надається в гривнях у сумі до 65-70% вартості нерухомості, процентна ставка за даним кредитом становить від 21,5% річних. Комісійний дохід за надання кредитних коштів сплачується одноразово [4].

У 2011 році в межах співпраці з Державним агентством лісових ресурсів України розроблено спеціалізовані програми кредитування – «Овердрафт для державних підприємств лісового господарства» та «Кредитування операційного циклу юридичних осіб – підприємств лісового господарства».

З метою покращення якості кредитного портфеля в Банку існує низка програм реструктуризації кредитної заборгованості.

Для нарощування якісного кредитного портфеля при кредитуванні клієнтів корпоративного бізнесу Банк мінімізував ризики, утримуючись від кредитування бізнесу «з нуля», також орієнтувався переважно на короткострокове кредитування (до 1-2 років), за умов умови надання ліквідної застави та забезпечення співвідношення прибутковості й ризикованості кредитних операцій.

Також у 2010-2011 рр. Банком успішно впроваджено довгострокові проекти щодо проектного фінансування юридичних осіб. До позичальників висувалися більш жорсткі вимоги щодо їх фінансового стану, покриття суми кредиту забезпеченням, наявності позитивної кредитної історії, а також оцінювалась перспективність бізнесу та ефективність проекту. При аналізі діяльності позичальників враховувалась специфіка бізнесу, вимоги, передбачені контрактами, обороти по рахунках, оборотність активів та інші показники.

Отже, гнучкий індивідуальний підхід до кожного клієнта, розробка різних програм кредитування бізнесу – це те, що вказує на клієнтоорієнтованість Банку і готовність допомагати клієнтам розвиватися, оновлювати виробничі потужності, збільшувати обсяги бізнесу.

Така кредитна політика Укргазбанку сприяла зростанню кредитного портфеля, що видно з рис. 2.

Рис. 2. Динаміка кредитного портфеля ПАТ АТ «Укргазбанк» за 2009-2011 рр.

Структура кредитів ПАТ АБ «Укргазбанк» за видами економічної діяльності (табл. 1) показує, що найбільшу питому вагу займають в 2011 році оренда, інжиніринг та надання послуг, а саме 38,54%, проте в 2009-2010 р.р. в структурі кредитного портфеля найбільшу питому вагу займали кредити надані фізичним особам, і їх обсяг становив 31,43-26,83%.

Таблиця 1

Структура кредитів за видами економічної діяльності ПАТ АБ «Укргазбанк»

№	Вид економічної діяльності	Роки			Абсол. відх. (+,-) 2011р. від	
		2009	2010	2011	2009р.	2010р.
1	Виробництво	6,48	8,06	6,49	0,01	-1,57
2	Нерухомість	6,57	6,83	4,73	-1,84	-2,1
3	Торгівля	15,84	17,92	13,53	-2,31	-4,39
4	Сільське господарство	5,21	8,19	5,86	0,65	-2,33
5	Фізичні особи	31,43	26,83	17,58	-13,85	-9,25
6	Будівництво	6,7	7,66	5,07	-1,63	-2,59
7	Фінансова діяльність	6,71	7,06	4,76	-1,95	-2,3
8	Оренда, інжиніринг та надання послуг	11,12	13,68	38,54	27,42	24,86
9	Транспорт та зв'язок	5,79	3,42	3,17	-2,62	-0,25
10	Кредити, надані нерезидентам	0,07	0,07	0,05	-0,02	-0,02
11	Інші	4,08	0,28	0,22	-3,86	-0,06
	Усього:	100	100	100	0	0

Наступним за ступенем значущості виступає торгівля, яка кредитується на рівні 13,53-17,92%. Приблизно на однакових рівнях кредитується виробництво і нерухомість та складають 4,73-8,06%, хоча в кожному із періодів їм притаманне коливання в межах 2%. Що стосується транспорту та зв'язку, то частка кредитів знизилась з 5,79 до 3,17%. Всі інші напрямки займають незначну частку в структурі кредитного портфеля ПАТ АБ «Укргазбанк».

Враховання галузевих особливостей діяльності позичальника проводиться на етапах: оцінки кредитоспроможності позичальника та визначення розміру заставного забезпечення.

Схематично підхід до врахування галузевих особливостей діяльності потенційного позичальника під час прийняття рішення банком щодо надання кредиту представлено на рис. 3 [1].

Рис.3. Врахування галузевих особливостей діяльності позичальника при проведенні банківського кредитування

З рис. 3 ми бачимо, що галузевий фактор безпосередньо впливає на рішення банку щодо надання кредиту позичальника, тому в комерційних банках розробляються різні кредитні програми задля досягнення домовленості і взаємовигідності УДК 336.77:334.72 обох сторін, як кредитора, так і позичальника.

Отже, провівши аналіз кредитного портфеля ПАТ АБ «Укргазбанк» можна стверджувати про активізацію та поживлення кредитної діяльності банку, за рахунок правильного поєднання універсальних програм кредитування та індивідуальних підходів до кожного клієнта з урахуванням галузевих особливостей їх діяльності.

Література

1. Дутченко О.О. Врахування галузевого фактору при проведенні банківського кредитування / О.О. Дутченко, І.В. Белова // Економічний простір : зб. наук. пр. – № 48/1. – Дніпропетровськ : ПДАБА, 2011. – С. 137-143.
2. Коцовська Р.Р. Банківські операції: навч. посіб. / Р.Р. Коцовська, О.П. Павлишин, Л.М. Хміль. – К.: УБС НБУ: Знання, 2010. – 390 с.
3. Лагутін В.Д. Кредитування: теорія і практика: навч. посіб.—К.: Т-во "Знання", КОО, 2000.—215 с.
4. Офіційний сайт ПАТ АТ „Укргазбанк” [Електронний ресурс]. – Режим доступу до документу: // <http://www.ukrgasbank.com>

330.322:69

Бібік Н.В., к.е.н., Гаврилко І.І.

ПІДХОДИ ДО УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИКИ ОЦІНКИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Питання сучасного економічного розвитку суб'єктів господарювання в Україні нерозривно пов'язане із підвищенням їхньої інвестиційної привабливості як для залучення іноземних інвестицій, так і для міжгалузевого перерозподілу інвестиційних ресурсів. Для успішного залучення інвестицій необхідно формувати інвестиційну привабливість підприємства, тобто створювати умови для використання інвестицій з метою забезпечення максимального економічного та соціального ефектів від їх реалізації при дотриманні встановленого рівня інвестиційного ризику.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний внесок у розробку методичних підходів до оцінки ефективності інвестицій зроблено у працях таких учених, як: В. Беренса [2], Г. Бірмана [3], І.А. Бланка [4], А.Ф. Гойка [5], В.В. Ковальова [6], А.Я. Кузнєцової [7], І.В. Ліпсица [8], А.А. Пересади [9], В.П. Савчука [10] та інших. У даних наукових працях розглядаються питання фінансування окремих інвестиційних проектів, однак у нинішніх ринкових умовах необхідно забезпечити подальше вивчення та обґрунтування методичних підходів до оцінки ефективності інвестиційних проектів з урахуванням інфляційних процесів і посилення невизначеності на ринку.

Методичний підхід до оцінювання інвестиційної привабливості, що використовується на вітчизняних підприємствах, відрізняється складністю, оскільки вимагає виконання великої кількості розрахунків показників господарської діяльності підприємства. На основі цих показників визначається інтегральне оцінювання інвестиційної привабливості проекту. Такий підхід містить недоліки: усі показники мають бути прямими або зворотними. Рейтинг інвестиційної привабливості підвищиться, якщо надати окремим показникам диференційованої ваги згідно з їх значущістю. Цю вагу можна визначити за допомогою експертних оцінок, проте останні здебільшого є суб'єктивними і тому ненадійними.

Практика визначення інвестиційної привабливості підприємства вимагає встановити взаємозв'язок результатів діяльності певних об'єктів і факторів, які їх визначають. Саме тому доцільно скористатися методами кореляційно-регресійного аналізу, за допомогою яких вимірюють зв'язок між результативною ознакою, що характеризує ефект діяльності, і факторними ознаками, на основі яких оцінюють рейтинг привабливості. При цьому загальний ефект має бути розподілений між окремими факторами.

Мета дослідження — обґрунтувати напрями удосконалення методики оцінки ефективності інвестиційних проектів будівельних підприємств, які б дозволили об'єктивно визначити очікувану величину приведенного прибутку, терміну окупності та внутрішню норму рентабельності інвестицій з метою уникнення ризиків по проекту та нейтралізації їхнього негативного впливу на кінцеві результати інвестиційної діяльності.